

De Vereniging Sint Nicolaas–Hilversum

1920-1994

In 1994 eindigde een traditie van bijna 75 jaar. De Vereniging Sint Nicolaas–Hilversum hield op te bestaan. Er waren verschillende redenen voor het opheffen van deze vereniging, maar één van de belangrijkste was de torenhoge uitgave voor het afhuren van theater Gooiland.

Wat deed de Vereniging Sint Nicolaas–Hilversum?

Al voor 1920 werden er collectes gehouden bij bemiddelde Hilversummers. Dit geld werd gebruikt om Sint Nicolaasfeesten te organiseren met name ten behoeve van de ‘armenscholen’. Ook werd er speelgoed opgehaald, dat hergebruikt kon worden als geschenk rond de vijfde december.

De leerkrachten van de lagere scholen vonden eigenlijk dat die ‘losse’ acties rond het ophalen van geld en speelgoed anders moesten; alle scholen zouden moeten kunnen profiteren van een organisatie die het Sint Nicolaasfeest voor de Hilversumse openbare scholen ging organiseren. De belangrijkste doelen van deze vereniging waren het organiseren van een Sinterklaas met Zwarte Pieten en het houden van een activiteit.

In 1920 ging de Vereniging van start. Voor de oudste kinderen van de lagere

KEES VAN
AGGELEN

Het boek *De Kleine Lord* van Frances Hodgson Burnett uit 1886 vormde in 1920 de basis voor het eerste toneelstuk van de Vereniging.

Prachtige decors en kostuums bij Nofrita de Woudprinses tijdens een uitvoering in 1953 in het Casinotheater.

Juffen en meesters als prinsen en prinsessen in het toneelstuk *Nofrita de Woudprinses* in 1953.

Ook juf C.J.M. Balder-Grob speelde vele jaren mee in de Sinterklaasvoorstellingen. (foto uit 1965)

school werd een film vertoond. De leerlingen van de middelklassen kregen lantaarnplaatjes.

Op initiatief van juffrouw Warmolts (later mevrouw Schröder) werd begonnen met kindertoneel. Onder haar leiding werd het toneelstuk *De Kleine Lord* opgevoerd in het Hof van Holland. Dit toneelstuk was eigenlijk een bewerking van een leesboek, *Little Lord Fauntleroy* van Frances Hodgson Burnett uit 1886. Ook het jaar erna werd een bestaand boek gebruikt als toneelstuk: *Alleen op de wereld*, een jeugdboek van Hector Malot uit 1878. Het werd een toneelstuk dat nogal onsamenhangend was. Er werd nog 'boekerge' taal gebruikt. De kinderen zullen ongetwijfeld onder de indruk zijn geweest van de decors en de kleding van de spelers.

Kindertoneel

Onderwijzer W.G.F. Bauer vond dat er speciale kindertoneelstukken moesten worden opgevoerd. Maar deze waren duur of moeilijk te verkrijgen, en hij besloot dan maar zelf een toneelstuk te schrijven: *De Sinterklaasavond van Mijnheer Schraap*. Dit toneelstuk werd opgevoerd in 1923, 1927, 1933, 1938, 1941, 1947. Daarmee behoorde het stuk tot een van de meest opgevoerde toneelstukken!

Een andere klassieker van het Sinterklaastoneel: *Nofrita, de woudprinses*. Dit sinterklaasprookje werd tussen 1926 en 1981 negen maal opgevoerd! Ook het stuk *Joppie bij de zigeuners* werd tussen 1925 en 1956 meerdere malen vertoond. Verder kunnen genoemd worden de sprookjes *De gouden sleutel*, *Roderik de Tovenaar*, *De*

Zieke Prinses, Prinses Ezelsvel, Goudeiland en Koning Tourmalijn verliest zijn pijn. Dit waren veelal toneelstukken met fraaie decors en klassieke kostuums.

De toneelstukken werden tot 1972 opgevoerd in het Casino-theater, de huidige Eurocinema aan de Naarderstraat. De schoolgaande jeugd kende dit theater ook van filmvoorstellingen en de jaarlijkse uitreiking van het verkeersdiploma. In 1973 verhuisde men naar theater Gooiland. Daar was de inrichting perfect voor voorstellingen van kindertoneel. Ook was er professionele hulp van brandweer en ander personeel. De toneelvoorstellingen werden door juffen en meesters van de lagere scholen gerepeteerd, de laatste jaren in de Violenschool. De leiding was in handen van een regisseur.

In 1994 kwam er een einde aan de toneeltraditie. Met de voorstelling *Fats en Boem* eindigde de reeks van 70 voorstellingen (in de periode 1942-1945 waren er geen toneelvoorstellingen).

Roderik de Tovenaar met een prinses tijdens de opvoering in 1954.

Friesland

Behalve in Hilversum is het uitvoeren van een sprookje voor de lagere schoolkinderen ter gelegenheid van Sinterklaas een typisch Friese traditie. Sinds 1922 voeren leerkrachten in Leeuwarden voor leerlingen van het openbaar lager onderwijs in de regio een sprookje op. Dat idee is nadien uitgewaaid over de gehele provincie. Nog steeds worden er in zo'n twaalf Friese gemeenten sprookjes in theaters opgevoerd en bijna allemaal in de weken voor Sinterklaas. Het wordt daarom ook meestal Sinterklaassprookje genoemd. Alleen in Grou wordt het 'Mearke' (Fries voor sprookje) opgevoerd in februari, rond de tijd van Sint Piter. Het Sint Nicolaassprookje kan dan ook tot het Friese culturele erfgoed gerekend worden. Onbekend is, of de Hilversumse initiatiefnemers indertijd geïnspireerd waren door het Friese voorbeeld of banden met Friesland hadden.

Sinten en Pieten

Een andere belangrijke taak van de Vereniging Sint Nicolaas–Hilversum was het verzorgen van een bezoek van de Goedheiligman en Zwarte Pieten aan de lagere scholen. Daartoe waren kostuums aangeschaft en nam de vereniging professionele grimeurs/kappers in dienst. Deze konden een vrijwilliger onherkenbaar veranderen in een echte Sinterklaas of Zwarte Piet.

Meester P. Bannink van de Minckelersschool speelde onder andere in 1965 mee in *De Zieke Prinses*.

Overleg tussen de regisseur L.W. Engelsma (midden), Piet Millenaar (links) en P. Dorlas in november 1965 tijdens de repetities voor *De Zieke Prinses*. Millenaar was jarenlang onderwijzer op de Lorentzschool.

Onder:
De heer John Kuipers aan het werk voor de voorstelling in 1965. Hier krijgt een speler een snor aangemeten.

De organisatie van schminken van de verschillende Sinterklazen vereiste een gebouw van waaruit de Sinten en Pieten ongezien dat pand konden verlaten. Het is immers voor een klein kind volstrekt ongeloofwaardig als het achter elkaar twaalf Sinterklazen en vierentwintig Zwarte Pieten in auto's ziet stappen. Vele jaren was de Dr. ir. C. Lelyschool aan de Lopes Diaslaan de uitvalsbasis voor deze Goedheiligmannen. Ongezien vertrokken vanuit de zijkant van het gebouw de Sinten en Pieten op weg naar de Hilversumse scholen.

Vanaf 1994 verzorgen de basisscholen zelf hun Sinterklaas met helpers.

John Kuipers

De heer John Kuipers verzorgde jarenlang het kap- en grimewerk voor de Vereniging Sint Nicolaas, voor zowel de toneelspelers als de Sinterklazen en Zwarte Pieten. Hij was opgeleid tot kapper en

werkte enige tijd in Salon Visser op de Gijsbrecht, een echte herenkapsalon met kappers in lange witte jassen! Kuipers en zijn vrouw waren lange tijd zeer actief. Hoogtepunt voor John Kuipers was de ontmoeting in 1953 in Het Hof van Holland van Vera Lynn met Sinterklaas en Zwarte Pieten. Niet alleen voor de Vereniging Sint Nicolaas–Hilversum deden zij het (toneel)grimewerk, ook waren ze actief bij de Oranjevereniging, de Koninklijke Marine Hilversum (Marine Opleidings Kamp), Het Nieuwe Lyceum, De Rijks Kweekschool aan de Jonkerweg, en de Hilversumse toneelverenigingen Kunst en Genoegen, Ars et Amicitia, Justus van Maurik en de OSO-toneelklup (jaren '70-taal!). Kuipers werd ook elders in de provincie Noord-Holland gewaardeerd en gevraagd voor zijn uitstekende grimeerwerk.

Bronnen

Collectie Hilversumse Historische Kring
Albertus Perk:

Dick Millenaar, *Historisch overzicht van de Vereniging Sint Nicolaas-Hilversum*.

Id., *Jaarverslag secretariaat Vereniging Sint Nicolaas-Hilversum 1993-1994*.

Alle foto's in dit artikel zijn afkomstig uit het foto-album van John Kuipers.

Meester J.W. de Vries, die onder andere op de Calvinsschool en de Jac. P. Thijsseschool heeft gewerkt, schreef in 1966 het toneelstuk 'Goudeiland', waarin hijzelf de rol van Gaggagap, de boze tovenaarsvertolker, vertolkte. De regie was opnieuw in handen van L.W. Engelsma.

Links:

Vera Lynn ontmoette in 1953 Sinterklaas en zijn helpers in Het Hof van Holland.

